

Gyakorlat neve: BASE online közbeszerzési portál

Gyakorlat kategóriája:

- Rendszerek és eszközök
- Együttműködési mechanizmusok

Kapcsolat:

- Építés- és Ingatlanügyi Intézet
- <http://www.base.gov.pt/Base/en/Homepage>
- GERAL@BASE.GOV.PT

Ország:
Portugália

Ellensúlyozott csalási kockázat(ok)

- Közbeszerzési eljárások elkerülése vagy manipulálása

Háttér és cél(ok)

2008-ban fogadták el a portugál közbeszerzési törvénykönyvet (PPC), amely átültette a 2004/17/EK és a 2004/18/EK irányelveket a jogrendszerbe. A PPC szabályozza a közbeszerzési szerződések megkötésére vonatkozó kötelező eljárásokat, és meghatározza azok teljesítésének szabályait. 2017-ben került felülvizsgálatra, és az új kódex 2018 januárjában lépett hatályba.

2009 novembere óta minden intézmény számára kötelezővé vált az elektronikus közbeszerzés az 5000 eurós küszöböt meghaladó pályázatok esetén. Portugália elektronikus közbeszerzési rendszere kizárólag magántulajdonban lévő platformokon működik, amelyek egymással versengve kínálnak e-közbeszerzési szolgáltatásokat az ajánlatkérőknek.

A PPC előírja a közbeszerzési szerződések dedikált internetes portáljának létrehozását, amely várhatóan az összes releváns információt összegyűjti majd a közbeszerzésekről.

Erre hozták létre az Instituto dos Mercados Públicos, do Imobiliário e da Construção, más néven az IMPIC (Közbeszerzési, Építés- és Ingatlanügyi Intézet) által kezelt BASE portált.

A portál jelenleg még nem teljesen üzemképes, mivel számos szerződést nem tettek még közzé a BASE-ben, és a portál által végzett ellenőrzési tevékenység továbbra is korlátozott.

Ennek ellenére a portálhoz kapcsolt adatbázisokat rendszeresen frissítik a Diário da República Eletrónico (a nemzeti elektronikus hivatalos közlöny), az elektronikus közbeszerzési platformok és az ajánlatkérő szervek információival. Ezen információk későbbi elemzése és feldolgozása alapul szolgál számos tanulmány és statisztikai elemzés kidolgozásához. Az információk egy részét a portálon is közzéteszik.

A portál általános célja, hogy egyfajta fórumként szolgáljon a közbeszerzésben érdekelt felekkel és az állampolgárokkal folytatott párbeszédben.

A webhely szerint a portál célja az alábbi funkciók ellátása (ezek még nincsenek telepítve):

- a) központosítani a megkötött közbeszerzési szerződések legfontosabb adatait;
- b) közzétenni többek között a pályázati felhívások és más közbeszerzési eljárások indítását, szerződéskötéseket, és a PPC megsértése esetén kiszabott esetleges szankciókat;

- c) terjeszteni a műszaki tartalmat és a vonatkozó jogszabályokat;
- d) közelebb hozni az állami intézményeket és a portugál állampolgárokat egymáshoz azáltal, hogy az állampolgárokat ösztönzi az állami kiadások követésére és megismerésére.

Gyakorlat leírása

A BASE portál egy olyan virtuális tér, ahol a közbeszerzési szerződésekkel kapcsolatos összes tényezőt nyilvánosságra kell hozni, így lehetővé teszik ezek nyomon követését és ellenőrzését.

A beszerzés négy szakaszáról – pályázat, odaítélés, szerződés és végrehajtás – rendelkezésre állnak az információk nyílt szerződéses adatszabvány (OCDS) formátumban. A portál célja, hogy a nyilvánosság számára elérhetővé tegye az alábbiakat:

- a) Közbeszerzési szerződések kialakítása és teljesítése;
- b) Közbeszerzési eljárások megindításáról szóló hirdetmények és amennyiben van, későbbi hirdetmények;
- c) Különleges szabályok esetében a beszerzési prioritásokat meghatározó rendeletek és megfontolások;
- d) Közvetlen odaítélési eljárások (általános szabályok), nyílt eljárások, meghívásos eljárások, versenypárbeszéd vagy tárgyalásos eljárás keretében kötött szerződések;
- e) Szerződésmódosítások, amelyek meghaladják a szerződési érték 15%-át;
- f) Közbeszerzési eljárásokból való legfeljebb 2 éves kizárására vonatkozó kiegészítő szankciók.

A portugál pénzjegynomda (Imprensa Nacional – Casa da Moeda, INCM) feladata, hogy közzé tegye a közbeszerzésről szóló hirdetményeket, döntéseket és egyéb jogi aktusokat a portugál Hivatalos Lapban és az Európai Unió Hivatalos Lapjában is. Csak a közvetlen odaítélésű eljárások esetében nincs szükség előzetes értesítésre.

Az ajánlati felhívásokban közzéteszik egy bizonyos áru vagy szolgáltatás megvásárlása vonatkozó ajánlatkérési szándékot, az eljárás típusát (pl. nyílt vagy meghívásos), és hogy melyik e-közbeszerzési platform kezeli az előzetes pályázati szakaszt. A közzététel után az INCM elektronikus úton továbbítja a BASE portál felé a közbeszerzési eljárások megindításáról szóló értesítéseket.

A pályázóknak és az ajánlattevőknek az ajánlatkérő szervek által használt elektronikus platformra feltöltve kell benyújtaniuk a pályázatukat és ajánlatukat. Az elektronikus közbeszerzési platformok vagy e-beszerzési platformok teljesen digitalizáltak. A teljes közbeszerzési eljáráson végigmenő pályázatokat teljesen elektronikus és dematerializált módon hajtják végre. Az e-közbeszerzési platformokat tanúsító IMPIC mind az ajánlatkérő szervezeteknek, mind pedig a vállalkozásoknak eladja a szolgáltatásait, ezáltal a kezdeti szakaszban összekapcsolja őket a közbeszerzési folyamattal. Az eljárás előrehaladtával az e-közbeszerzési platformok az ajánlattevőkkel és az odaítélendő közbeszerzési szerződéssel kapcsolatos összes információt továbbítják a BASE portálnak.

Végül az ajánlatkérő szervek döntenek a közbeszerzési eljárásról, ők folytatják le azt, és felelősek azért, hogy az általuk odaítélt közbeszerzési szerződésekkel kapcsolatos összes információt rögzítsék a BASE portálon. Ide tartoznak a közvetlen odaítélési eljárás vagy előzetes konzultációs eljárás eredményeként megkötött szerződések. Az ilyen esetekben az ajánlatkérőnek ki kell töltenie egy külön űrlapot, amely tartalmazza az egyes szerződésekre vonatkozó összes releváns információt. Ezért vannak olyan BASE portálon publikált szerződések is, amelyekről nem tesznek közzé hirdetményt a portugál Hivatalos Lapban.

Az IMPIC értékeli és figyelemmel kíséri a portugál közbeszerzéseket, és éves jelentéseket és havi statisztikákat tesz közzé a weboldalán.

Egyedi tulajdonságok

- Kezdeményezés a közbeszerzés átláthatósága érdekében;
- Kapcsolódik a PPC-hez, amely meghatározza a portál megvalósításának és használatának módját;
- Központosított platform, amelynek célja, hogy a közbeszerzésekkel kapcsolatos összes információt egy helyen tegye elérhetővé.

Értékelés és eredmények

A közbeszerzés radikális digitalizálása a hatékonyság és eredményesség növekedéséhez és mérhető javulásokhoz vezetett Portugáliában, azaz közel 12%-os teljes megtakarítást, valamint közel 20%-os árcsökkenést érttek el vele.

A BASE portál fontos lépés a közbeszerzések nagyobb átláthatósága felé. Az EU-ban egyetlen más ország sem tesz közzé ennyi információt, így Portugália szerződés-nyilvántartása a legteljesebb az EU-ban.

A jelenlegi szakaszban azonban a közbeszerzési szerződések jelentős hányada nem kerül publikálásra, így nem is elemezhető a BASE portállal. A szerződések közzététele az egyik további fejlesztést igénylő terület, esetleg a PPC követelmények szigorúbb érvényesítésével.

Legfontosabb sikertényezők

- Kapcsolódási pont az INCM-mel,
- Kapcsolat a meglévő e-beszerzési platformokkal,
- Együttműködés az ajánlatkérő szervezetekkel az információk közzététele érdekében.

Felmerült kihívások és tanulságok

A portál kellő időben történő és széles körű használatának biztosítása továbbra is kihívást jelent. Egyelőre a BASE nem tehet közzé minden szerződést, nem összesítheti a szerződésekre vonatkozó összes lényegi információt, és nem tehet közzé minden alapvető információt a szerződés teljesítéséről.

Sok probléma abból fakad, hogy a portál a közbeszerzési adatok esetében az ajánlatkérő szervezetek és az e-közbeszerzési platformok közzétételére és terjesztésére támaszkodik.

A Transparency International Portugal szerint:

- a) bizonyos szerződések nem hivatkoznak a portugál Hivatalos Lapban található hirdetményre,
- b) az ajánlatkérő szervezetek jelentős része nem tölt fel szerződéseket, és

c) a szerződések többsége nem tartalmaz információt az előzetes pályázati szakasról.

Az Európai Bizottság becslése szerint az összes szerződések száma háromszorosa a BASE portálon közzétett szerződések számának, annak ellenére, hogy a törvényi előírások szerint az összes szerződést a portálon közzé kell tenni.

A közbeszerzési szerződések alaphelyzetben nem átláthatók, ez azt jelenti, hogy a BASE portálon nem érhető el kulcsfontosságú információ a szerződések megfogalmazásának, azok ár-érték arányának és fenntarthatóságának értékelésére. Az IMPIC 2019 novemberében jelentette be a nyílt szerződéses adatszabvány (OCDS) bevezetését, amelynek célja a közbeszerzési adatok minőségi és mennyiségi javítása, ezáltal az átláthatóság növelése.

Ezenkívül a rendelkezésre álló OCDS-adatok elemzése azt mutatja, hogy a kormányzati beszerzési eljárások több mint 80%-a közvetlen odaítéléssel történik, ami súlyosan befolyásolja a közbeszerzési piacon zajló versenyt. Ennek következménye az átláthatatlanság, mivel az indoklásban egyszerűen hivatkozni lehet a PPC egy cikkére, amely lehetővé teszi a közvetlen odaítélések alkalmazását további magyarázat nélkül arra vonatkozóan, miért nem nyílt pályázati eljárás történt. Ez csökkenti az állampolgárok és a vállalkozások bizalmát, és tovább erősíti a közbeszerzésekben tapasztalható korrupció gyanúját.

A közbeszerzések ellenőrzésével megbízott szervezet, a Közbeszerzési Megfigyelőközpont szolgáltatásai jelenleg nem hozzáférhetők. A Közbeszerzési Megfigyelőközpontnak online felületet kellene biztosítania a közbeszerzési adatok interaktívabb áttekinthetősége érdekében. Ez jelenleg fejlesztés alatt áll, és működőképes állapotában ki fogja egészíteni a BASE portált.

Átadhatóság lehetősége

Portugália már alapozhat arra, hogy működnek a szerződések odaítélésére szolgáló e-közbeszerzési platformok. Más országoknak előzetes lépésként át kell térnie az elektronikus és digitalizált folyamatra a közbeszerzési eljárások során.

Alternatív megoldásként azok az országok, amelyek jelenleg nem rendelkeznek ilyen elektronikus platformokkal, létrehozhatnak egy portált a közbeszerzési információk közvetlen összegyűjtésére, közzétételére és nyomon követésére.